

Conferința Științifică Națională “Regionalizare și Politici Regionale”, Târgu-Jiu, 25-27 Octombrie 2013, România
Regionalizare și Politici Regionale
Coord: Dumitru-Catalin ROGOJANU
ISBN: 978-973-166-373-9; e-ISBN: 978-973-166-477-4

Social Exclusion And Poverty
Dimensions In Romania
[Dimensiuni ale sărăciei și excluziunii
sociale în România]

Ion GHIZDEANU

pp. 275-287

©2014 The Authors & LUMEN Publishing House.

Selection, peer review and publishing under the responsibility of the conference organizers.

How to cite: Ghizdeanu, I. (2014). Disparities And Trends In Regional Development: A Non-Linear Simulation Model [Disparități și tendințe în dezvoltarea regională: un model nelinear de simulare]. In Rogojanu, D. C. (coord.), Regionalizare și politici regionale (pp.275-287). Iasi, Romania: Editura LUMEN.

Social exclusion and poverty dimensions in Romania

[Dimensiuni ale sărăciei și excluziunii sociale în România]

Ion GHIZDEANU¹

Abstract

Both in Europe and in Romania, poverty had an evolution in the last years which seems to separate the risk of reaching the state of poverty from economic and financial crisis and European Union policies of macroeconomic stability.

It's obvious that the social exclusion, lack of a job and insufficient income of pensioners are the main factors which include the risk of poverty, but Community and national macroeconomic policies become increasingly important in prefiguring the trends of evolution.

Theoretically, the risk of poverty for a person is considered to be dependent upon the physical, mental, educational and occupational characteristics, which aggravates the access of that person to the welfare levels offered by the local economy. The persons become vulnerable as compared to the national average levels. The internal and international gaps, usually, don't represent a dimension of the poverty. But the economic structures represent – in my opinion – the main factor determining vulnerability and implicitly a certain level of life conditions.

A synthetic indicator of income inequality and redistribution, which is very suggestive, is the Gini coefficient. It illustrates what percentage of the total household's income should be redistributed to ensure a perfectly equal distribution among all members of society.

The paper presents the poverty and social exclusion evolution in Romania, highlighting the relative poverty rate and the social exclusion and poverty rate as compared to other EU Member States, the main dimensions of the poverty and aspects related to regional disparities in Romania.

Keywords: *poverty rate, social exclusion, Gini coefficient, unemployment, social transfers; regional disparities;*

---

¹ Ph.D. Professor Ion Ghizdeanu, President of the National Commission for Prognosis, Researcher, NIER, Romanian Academy, Bucharest, Romania;

1. Sărăcia și excluziunea socială în România

Atât la nivel european, cât și în România, sărăcia a avut în ultimii ani o evoluție care pare că separă riscul de a ajunge în starea de sărăcie de criza economico-financiară și mai mult de politicile de stabilitate macroeconomică ale Uniunii Europene.

Evident că excluziunea socială, lipsa unui loc de muncă și veniturile insuficiente ale pensionarilor sunt principalii factori care induc riscul de sărăcie, dar politicile macroeconomice comunitare și naționale devin tot mai importante în prefigurarea trendurilor evolutive.

În primii ani de criză – când principala preocupare a guvernelor a fost de a pune în operă planuri anticriză de stimulare financiară a unor sectoare economice aflate în suferință sau de salvare a sectorului financiar – excluziunea socială a fost artificial menținută la nivele suportabile. Practic, prin politici macroeconomice s-a ameliorat starea de sărăcie.

Astfel, pe ansamblul Uniunii Europene rata sărăciei relative² s-a menținut relativ constantă pe intervalul 2006 – 2009 (16,5% în 2006 și 16,3% în 2009). În România reducerea a fost foarte pronunțată în perioada de scădere economică (2009 și 2010), de la 23,4% în anul 2008, la 21,1% în anul 2010. Dacă analiza se efectua la acel moment se putea spune că programele anticriză au avut succes și politicile macroeconomice au fost adecvate: țările europene au intrat pe palierul de creștere economică (evident și România, care în 2012 a înregistrat o creștere a PIB de 2,5%) în condițiile îmbunătățirii stării sociale.

Au urmat anii de creștere economică (2010 și 2011 în Europa; 2011 și 2012 în România) care s-ar putea defini ca anii de „luptă” a sectorului real cu politica de stabilitate macroeconomică. „Victimele” nu puteau fi decât cetățenii europeni, care au intrat în șomaj, au primit salarii mai mici și pensii neactualizate cu evoluția inflației. S-a îmbunătățit stabilitatea și competitivitatea europeană, dar rata sărăciei și excluziunea socială s-au agravat.

---

² Rata sărăciei relative reprezintă ponderea în totalul populației a persoanelor care au un venit disponibil mai mic decât pragul stabilit la nivelul de 60% din mediana veniturilor disponibile în societate; este de menționat că se exclude din evaluare contravaloarea consumului din surse proprii ale gospodăriei, ceea ce pare că ar avantaja țări ca România cu pondere mai ridicată a autoconsumului; de asemenea, starea de sărăcie se evaluează și prin raportare numai la veniturile bănești obținute direct, respectiv prin excluderea din veniturile disponibile a transferurilor sociale (inclusiv sau exclusiv pensiile).

Tabel 1 Rata sărăciei relative

	% -		
	2007	2009	2011
UE - 27	16,5	16,3	16,9
zona euro	16,3	15,9	16,9
Bulgaria	22,0	21,8	22,3
Spania	19,7	19,5	21,8
Grecia	20,3	19,7	21,4
România	24,8	22,4	22,2

Sursa: Eurostat

România are din acest punct de vedere câteva “avantaje” care fac ca trendul pozitiv multianual să se mențină, chiar dacă între 2010 și 2011 s-a înregistrat o înrăutățire a stării sociale determinate de politica de austeritate:

- structura agricolă/rurală a economiei și ocupării;
- circulația externă (intracomunitară) a populației în vârstă de muncă;
- o competitivitate ridicată a producției naționale (datorită investițiilor străine, a nivelului scăzut al salariului de eficiență etc) raportată la nivelul său de dezvoltare

Așa cum literatura economică a statuat „șomajul natural” ca o caracteristică intrinsecă a echilibrului economic, așa se poate discuta și de o stare naturală de sărăcie, provenită din inegalitățile sistemice inerente și care corespunde în mare parte chiar șomajului natural.

Cele mai bune rezultate din Europa conduc către o rată a sărăciei relative minimă (obiectivă, naturală) în jurul a 10 – 11 % (Norvegia, Olanda, Slovenia, Cehia, Austria).

România are prin urmare o rată a sărăciei relative dublă dacă ne raportăm la țările din imediata apropiere a nivelului natural. Acestea sunt adevăratele decalaje sociale și nu cele raportate la media europeană.

În cazul când comparația se extinde și la celelalte condiții de viață care dau imaginea globală a stării de sărăcie, decalajele între România și celelalte state europene sunt și mai pronunțate.

Tabel 2 Rata sărăciei și excluziunii sociale

	2007	2009	2011
UE - 27	24,4	23,1	24,2
zona euro	21,7	21,2	22,6
Bulgaria	60,7	46,2	49,1
Spania	23,1	23,4	27,0
Grecia	28,3	27,6	31,0
România	45,9	43,1	40,3

- % din totalul populației -

Sursa: Eurostat

România are prin urmare o rată a sărăciei relative dublă dacă ne raportăm la țările din imediata apropiere a nivelului natural. Acestea sunt adevăratele decalaje sociale și nu cele raportate la media europeană.

În cazul când comparația se extinde și la celelalte condiții de viață care dau imaginea globală a stării de sărăcie, decalajele între România și celelalte state europene sunt și mai pronunțate.

Datele oferite de Eurostat arată că România nu a acționat semnificativ în nici o direcție pentru a ameliora condițiile de viață. Spre exemplu Polonia, cu o creștere a ratei sărăciei relative în perioada 2007 – 2011 de 0,5 puncte procentuale, și-a redus rata sărăciei și a excluziunii sociale³ cu circa 7 puncte procentuale; Bulgaria a înregistrat o creștere a ratei sărăciei relative (tabelul nr. 1) cu 0,3 puncte procentuale în același interval și o reducere a ratei ce include și excluziunea socială cu 11,6 puncte procentuale, de la 60,7% la 49,1%. În schimb, România și-a redus această rată doar cu 5,6 puncte procentuale, din care reducerea sărăciei relative (adică reducerea discrepanței veniturilor) a reprezentat circa doua treimi (4,6 puncte procentuale).

Aceste evoluții creează perspectiva imediată a poziționării României pe ultimul loc între țările membre UE, devansarea sa de către Bulgaria fiind foarte apropiată, dacă politicile macroeconomice de creare a locurilor de muncă și reducere a sărăciei nu se vor intensifica.

³ Rata sărăciei și a excluziunii sociale reprezintă un indicator complex care ia în considerare pe lângă riscul de sărăcie (adică poziția față de venitul median disponibil) **starea de deprivare materială**, respectiv deținerea unor bunuri sau consumul unor produse ori servicii care reprezintă un minimum de elemente necesare locuirii într-un cadru civilizată, precum și **intensitatea foarte redusă a muncii**. O persoană care trăiește într-o gospodărie cu intensitate foarte redusă a muncii este o persoană în vârstă de muncă (între 18 - 59 ani) care nu a muncit sau a avut o activitate echivalentă cu mai puțin de 20% din potențialul său de muncă în ultimul an.

2. Principalele dimensiuni ale sărăciei în România

În analiza economico – socială a sărăciei prevalează viziunea individuală și a localizării teritoriale. Ca urmare, caracteristicile sărăciei evidențiate în principal se referă la persoană și nu la colectivități, chiar dacă caracteristica monetară a început să fie completată cu caracteristici ale condițiilor de viață.

Teoretic, riscul de a intra în sărăcie pentru o persoană se consideră că depinde de caracteristicile fizice, psihice, educaționale și ocupaționale care îngreunează accesul respectivei persoane la nivelurile de bunăstare oferite de economia locală. Persoanele devin vulnerabile în raport cu nivelurile medii naționale. Decalajele interne și internaționale nu constituie de obicei o dimensiune a sărăciei. Structurile economice reprezintă însă – în opinia noastră – principalul factor care determină vulnerabilitatea și implicit un anumit nivel al condițiilor de viață.

Structurile economice bazate pe activități extensive din punct de vedere al utilizării forței de muncă, dar fără intensitate ridicată nu asigură venituri salariale suficiente, peste sau în apropierea mediilor naționale, ceea ce induce riscul de sărăcie. În România, din populația ocupată de 9 mil. persoane, peste 2,5 mil. persoane sunt ocupate în agricultură, silvicultură și pescuit, unde veniturile medii lunare se estimează la mai puțin de 70% din media națională. Decalaje de venituri salariale care induc riscul de sărăcie se înregistrează chiar și în cadrul industriei prelucrătoare. Patru activități cu pondere în producția industrială au ele însele medii salariale sectoriale situate la 63 – 68% din media națională: industria alimentară (63%), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (63%), prelucrarea lemnului (65%), industria de marochinărie și încălțăminte (68%), industria mobilei (66%).

Dacă ne referim strict la câștigurile salariale, aproape 1 milion de salariați obțin din muncă câștiguri situate între 50 – 70% din câștigul salarial mediu brut lunar din economie.

Dacă ne referim strict la salariații care lucrează cu timp complet⁴, la nivelul lunii octombrie 2012, peste 30% dintre salariați aveau un salariu de bază de până la 50% din câștigul salarial mediu din economie. La aceștia se adaugă aproximativ 24% dintre salariați care aveau un salariu de bază brut de până la 70% din media națională.

O astfel de structură economică și ierarhizare salarială face ca profilul sărăciei în România, din punct de vedere al statutului ocupațional, să nu fie avantajat de îmbunătățirea ocupării. Rata sărăciei în cazul persoanelor ocupate este mult mai ridicată decât în cazul pensionarilor și nu diferă foarte mult de cea a persoanelor neocupate. În dinamică, mai ales în perioada de criză (după 2008) impactul structurii economice este și mai vizibil: rata sărăciei persoanelor ocupate s-a majorat în cazul

⁴ Sursa o reprezintă ancheta INS efectuată în luna octombrie a fiecărui an la agenții economici cu privire la salariații care au lucrat întreaga lună; este singura anchetă prin care se obțin și se publică informații despre salariile de bază stabilite prin contracte și despre repartizarea salariaților pe grupe de salarii de bază brute sau salarii brute realizate.

persoanelor ocupate și s-a redus la persoanele neocupate. Creșterea numărului de șomeri în perioada de criză și creșterea ratei de sărăcie pentru această categorie reprezintă o consecință importantă a crizei economice, dar limitarea la acest aspect distrage atenția de la dimensiunea sistemică a sărăciei în România, respectiv lipsa de progrese semnificative în modernizarea structurală a economiei românești.

În anul 2011 rata sărăciei la persoanele ocupate a fost de 18,9%, iar în cazul persoanelor neocupate sau inactice de 20,8%; în cazul persoanelor de sex masculin, cele două rate au fost: 21% și respectiv 16,9%.

În perioada de criză (anii 2009 și 2010) rata sărăciei totale s-a îmbunătățit (23,4% în anul 2008, 22,4% în 2009 și 21,1% în anul 2010), ceea ce pune în evidență impactul pozitiv al măsurilor sociale, dintre care pensia socială acordată din 2009 a avut un efect major (rata sărăciei la pensionari a scăzut de la 19% în anul 2008, la 15,7% în 2009 și 12,8% în 2010).

Criza a fost suportată doar de șomeri. Restructurărilor în sectorul privat nu s-au reflectat și în scăderea pronunțată a veniturilor celor ce au rămas în continuare în activitate. Rata sărăciei la persoanele ocupate a rămas relativ constantă: 17,5% în anul 2008, 17,6% în 2009 și 17,2% în anul 2010. În cazul persoanelor inactice (care au ca sursă de venituri transferurile sociale, dar și câștigurile din munca la negru) rata sărăciei a avut următoarea evoluție: 31,8% în anul 2008, 30,7% în 2009 și 29,8% în 2010.

Situația din anul 2011, când fenomenul sărăciei s-a amplificat în cazul persoanelor ocupate (șomajul s-a redus și a crescut ocuparea), șomerilor și persoanelor inactice argumentează că structura economică și nivelul de dezvoltare rămân cauze ale sărăciei în România, mai mult decât s-ar crede, și că măsurile directe, ținute către categoriile defavorizate, nu au impactul așteptat dacă nu se va realiza o substanțială modernizare structurală (prin investiții orientate către activități moderne din punct de vedere tehnologic sau servicii – care valorifică superior resursa de muncă – nu comerț sau hoteluri și restaurante).

În anul 2011 rata sărăciei a crescut pe total țară cu 1,1 puncte procentuale, iar în cazul populației ocupate cu 1,7 puncte procentuale.

Faptul că economia nu generează suficiente venituri (valoare adăugată) este ilustrat și de ponderea însemnată a transferurilor sociale în structura veniturilor și implicit cu efect asupra stării de sărăcie sau non – sărăcie.

Pentru evidențierea rolului jucat de aceste venituri, în evaluările de sărăcie se utilizează doi indicatori specifici și anume: rata sărăciei înainte de transferurile sociale, inclusiv pensiile (adică înainte de toate tipurile de transferuri primite) și respectiv, rata sărăciei înainte de transferurile sociale, exclusiv pensiile (adică înaintea primirii diferitelor transferuri, altele decât pensia). Trebuie spus că, după cum se observă, indicatorii au în vedere rolul pensiei, pentru că aceasta reprezintă elementul cu cea mai mare greutate specifică și cea mai mare frecvență dintre transferurile sociale. De asemenea, se cuvine menționat că rata sărăciei generală, utilizată curent în analizele de sărăcie, este o rată determinată după includerea în venituri a tuturor transferurilor sociale.

În anul 2011, mai mult de un sfert din populație nu a fost afectată de sărăcie datorită existenței transferurilor sociale. Doar pensiile au făcut ca 20,7% din populație să nu „cadă” în această situație nefavorabilă. Dacă în anul 2011 nu s-ar fi plătit pensiile și celelalte transferuri sociale, aproape jumătate din populație (49,8%) s-ar fi situat sub pragul sărăciei relative. Situația imaginată ar fi fost și mai dramatică în cazul persoanelor vârstnice (65 de ani și peste) care într-o proporție de 86,2% ar fi fost într-o stare de sărăcie relativă.

În cazul teoretic în care veniturile ar include pensiile, dar nu și celelalte tipuri de transferuri, situația s-ar ameliora cumva în sensul că proporția săracilor ar coborî la circa 29% din populație. Evident că pensiile determină cea mai mare „ieșire” din starea prezumtivă de sărăcie pentru persoanele vârstnice (70% dintre acestea), dar și cea mai scăzută în cazul copiilor și tinerilor de până la 18 ani, acest tip de transfer social nefiindu-le caracteristic. Lipsa altor feluri de transferuri sociale, de care beneficiază în mod normal copiii și tinerii, ar fi resimțită de 8% dintre aceștia.

Transferurile reprezintă o formă de redistribuire a veniturilor cu efect major în reducerea sărăciei. Din această perspectivă, un indicator sintetic al inegalității veniturilor și al redistribuirii foarte sugestiv, este **Coeficientul Gini**. Acesta ilustrează ce procent din totalitatea veniturilor populației ar trebui redistribuit, pentru a asigura o repartizare perfect egală între toți membri societății. Evident că definiția se referă la situația teoretică a unei egalități perfecte a distribuției veniturilor, caz în care valoarea Coeficientului Gini ar fi zero. În acest context este menționat că inegalitatea veniturilor nu reprezintă, în sine un aspect negativ, pentru că aceasta provine în primul rând din calitatea și cantitatea diferită a muncii individuale.

Dinamica indicatorului și poziționarea față de alte țări evidențiază eventualele aspecte negative.

Îmbunătățirea Coeficientului Gini în perioada 2008-2011 și poziționarea mai bună a României în cadrul UE comparativ cu ierarhia dată de rata sărăciei pentru anumite categorii de populație s-a datorat nu atât dezvoltării economice și creșterii veniturilor, cât mai ales protecției social și redistribuirii de venituri. În România, Coeficientul Gini s-a redus de la 36% în anul 2008 la 33,2% în anul 2011. Cinci țări (Bulgaria, Grecia, Spania, Letonia și Portugalia) înregistrau în 2011 un Coeficient Gini mai mare. Pe ansamblul UE, valoarea Coeficientului Gini a fost de 30,7% în anul 2011.

Dacă se ia în considerare media UE-27 dar și valoarea foarte apropiată a Coeficientului Gini din unele state europene dezvoltate, precum Marea Britanie (33,0% în 2011), Italia (31,9%), Franța (30,8%), comparativ cu valoarea înregistrată de România rezultă că sărăcia este determinată, în principal, de nivelul de dezvoltare și structură economică. Ponderea activităților care nu generează suficiente venituri cu valoare adăugată mai redusă (precum agricultura, comerțul, prelucrarea lemnului) reprezintă un factor mai important decât insuficiența transferurilor sociale.

3. Disparități regionale

Analiza evoluției **riscului de sărăcie sau excluziune socială**, în ultimii ani, în România, evidențiază o evoluție pozitivă atât în perioada crizei, cât și după aceea. Numărul persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială era în 2011 cu circa 13% mai mic decât în 2007, acest fapt reflectându-se și în reducerea ratei de la 45,9% în 2007 la 40,3% în 2011.

Analiza în structură a riscului de sărăcie sau excluziune socială, în anul 2011, arată următoarele:

- Rata este mai mare în rândul femeilor comparativ cu persoanele de sex masculin (41,1% față de 39,5% în anul 2011). Acest fapt poate fi explicat prin faptul că femeile se încadrează într-un procent mai mare în categoria cu intensitate foarte redusă a muncii;
- În funcție de vârstă se constată o rată mai mare în rândul persoanelor cu vârsta 0-17 ani (49,1%), urmate de cele cu vârsta 18-64 ani (39%) și cele de peste 65 de ani (35,3%);
- După statutul ocupațional se remarcă o discrepanță foarte mare între o rată de doar 21,5% în rândul salariaților și una de 73% în rândul șomerilor.

Tabel 3 Rata sărăciei sau excluziunii sociale

	- % din total populație -	
	2008	2011
UE 27	23,7	24,3
România	44,2	40,3
Regiunea Nord - Est	54,5	51,2
Regiunea Sud - Est	48,6	50,0
Regiunea Sud Muntenia	45,6	43,1
Regiunea Sud - Vest Oltenia	56,5	44,8
Regiunea Vest	33,4	33,1
Regiunea Nord - Vest	33,7	34,3
Regiunea Centru	32,7	28,5
Regiunea București Ilfov	36,2	28,4

Sursa: Eurostat

La nivel regional, în anul 2011, două regiuni înregistrau o rată de 50% și peste: Nord - Est (51,2%) și Sud - Est (50%); alte două regiuni aveau o rată mai mare de 40%: Sud - Vest Oltenia (44,8%) și Sud Muntenia (43,1%). Alte două regiuni au avut o rată mai mare de 30%: Nord - Vest (34,3%) și Vest (33,1%), iar Centru (28,5%) și București-Ilfov (28,4%) sub 30%. Diferența între regiunea cu cea mai mare rată (Nord - Est) și cea cu cea mai mică (București-Ilfov) este de 22,8 pp.

Comparativ cu UE, toate regiunile de dezvoltare au avut o rată a riscului de sărăcie și excluziune socială peste media acesteia. De remarcat totuși o îmbunătățire a decalajelor dintre media UE și regiunile României în anul 2011 comparativ cu 2008. Astfel dacă în anul 2008 discrepanța cea mai mare era de 2,38 (23,7% în UE și 56,5% în regiunea Sud - Vest Oltenia), iar cea mai mică de 1,38 (23,7% în UE și 32,7% în regiunea Centru). În anul 2011 discrepanța maximă a fost de 2,11 (24,3% media UE și 51,2% în regiunea Nord - Est), iar cea minimă de 1,17 (24,9% media UE și 28,4% în regiunea București-Ilfov).

Comparativ cu nivelul național distingem regiuni cu o rată peste medie (Nord - Est, Sud - Est, Sud Muntenia și Sud - Vest Oltenia) – regiuni care acoperă partea de est și sud a României) și cele care au o rată inferioară mediei naționale (Vest, Nord - Vest, Centru și București-Ilfov).

În ceea ce privește **rata sărăciei relative** în România deși mai mare decât media UE, aceasta a înregistrat o reducere de 1,2 pp în 2011 (22,2%) comparativ cu 2008 (23,4%), în timp ce în UE a crescut cu 0,4 pp (de la 16,5% în 2008 la 16,9% în 2011). Cea mai mare rată se înregistrează în Regiunea Nord - Est (32,4% în anul 2011), iar cea mai scăzută în Regiunea București-Ilfov (3,4% - fiind una din cele mai scăzute rate la nivelul UE).

Tabel 4 Rata sărăciei relative

	- % din total populație -	
	2008	2011
UE 27	16,5	16,9
România	23,4	22,2
Regiunea Nord - Est	32,4	32,4
Regiunea Sud - Est	28,2	28,0
Regiunea Sud Muntenia	22,3	21,6
Regiunea Sud - Vest Oltenia	36,9	28,9
Regiunea Vest	15,9	18,8
Regiunea Nord - Vest	18,9	20,0
Regiunea Centru	19,9	18,0
Regiunea Bucuresti Ilfov	6,5	3,4

Sursa: Eurostat

Discrepanța față de media Uniunii Europene arată că pe total țară aceasta s-a redus ușor de la 1,42 în 2008 la 1,31 în 2011. De menționat și faptul că în anul 2011 Regiunea București Ilfov (0,16%) au avut un indice de disparitate sub media UE, restul regiunilor situându-se peste media. De remarcat și faptul că în anul 2011 discrepanțele dintre regiunile României și Uniunea Europeană s-au redus comparativ cu 2008. Astfel dacă în 2008 cel mai mare decalaj era de 2,24 (Regiunea

Sud - Vest Oltenia) în anul 2011 acest decalaj înregistra valori mai mici de 2, nivelul maxim înregistrându-se în Regiunea Nord - Est (1,92%).

În ceea ce privește decalajele față de economia națională regiunile cu o rată a riscului de sărăcie mai mare decât medie națională sunt: Nord - Est (1,46), Sud - Vest Oltenia (1,30), Sud - Est (1,26), iar cele cu rată mai mică sunt: Sud Muntenia (0,97), Vest (0,85), Centru (0,81), Nord - Vest (0,90) și București-Ilfov (0,15). Cu excepția regiunii Sud Muntenia harta riscului de sărăcie este identică cu cea a riscului de sărăcie și excluziune socială.

Rata deprivării materiale severe arată că în România aceasta este aproape triplă față de media Uniunii Europene și anume 29,4% comparativ cu 8,8% în anul 2011. Rata este mult mai accentuată în regiunile din estul și sudul țării, cu valori peste media națională și cu valori sub cel pe total economie în restul teritoriului.

Tabel 5 Deprivare materială severă

	- % din total populație -	
	2008	2011
UE 27	8,5	8,8
România	32,9	29,4
Regiunea Nord - Est	39,7	38,1
Regiunea Sud - Est	36,0	37,0
Regiunea Sud Muntenia	36,6	33,4
Regiunea Sud - Vest Oltenia	38,3	30,2
Regiunea Vest	21,8	19,7
Regiunea Nord - Vest	24,6	23,9
Regiunea Centru	26,2	17,4
Regiunea București Ilfov	33,3	26,1

Sursa: Eurostat

Comparativ cu nivelul european se constată faptul că nici o regiune din România nu are o rată sub media UE. Regiunea București Ilfov surprinde printr-o rată foarte pronunțată și apropiată de media națională. În celelalte regiuni decalajele sunt mai accentuate în partea de est și sud și mai reduse în centrul și vestul țării.

Rata populației care trăiește în gospodării cu grad redus de ocupare în România (6,7%) este mai mic decât în UE (10,3%). Distribuția decalajelor acestei categorii este diferită comparativ cu componentele anterioare. Se evidențiază Regiunea Nord – Est cu o rată inferioară atât mediei naționale, cât și celei a UE. De asemenea se remarcă decalaje mai accentuate în regiunile din Vest și Nord – Vest, cu valori peste media națională.

Tabel 6 Populație care trăiește în gospodării cu grad redus de ocupare

	- % din total populație -	
	2008	2011
UE 27	9,0	10,3
România	8,2	6,7
Regiunea Nord - Est	5,5	4,1
Regiunea Sud - Est	10,5	9,5
Regiunea Sud Muntenia	9,6	8,1
Regiunea Sud - Vest Oltenia	10,8	9,4
Regiunea Vest	6,7	8,0
Regiunea Nord - Vest	10,4	7,3
Regiunea Centru	7,1	5,1
Regiunea București Ilfov	5,1	2,9

Sursa: Eurostat

Dacă ar fi să sintetizăm tendințele sociale din perioada de criză, în profil regional, ar fi de remarcat că regiunile din vestul țării, regiuni cu un nivel de dezvoltare mai ridicat și cu un profil preponderent industrial, au fost puternic afectate de criză. Rata sărăciei relative s-a majorat sensibil în perioada 2009-2011 în Regiunea Vest și Regiunea Nord-Vest.

Dacă corelăm această tendință cu evoluția gradului de ocupare – atât gradul redus de ocupare, cât și șomajul – rezultă că scăderea nivelului de trai în Regiunea Vest, o regiune a cărei dezvoltare s-a bazat cu prioritate pe atragerea de investiții străine, a provenit din creșterea proporției gospodăriilor cu grad redus de ocupare și mai ales din reducerea veniturilor din muncă.

În această regiune șomajul a crescut de la 3,8% în 2008 la 6% în 2010, ponderea populației din gospodăriile cu grad redus de ocupare a crescut cu peste un punct procentual, iar veniturile salariale pe o persoană au rămas relativ constante, neacoperind inflația.

În Regiunea Nord-Vest ponderea populației care trăiește în gospodării cu grad redus de ocupare s-a diminuat cu aproape 3 puncte procentuale (de la 10,4% în 2008 la 7,3% în 2011), iar șomajul și câștigul salarial pe o persoană au avut o evoluție asemănătoare celei din Regiunea Vest. Rezultă o evoluție socială ceva mai bună în această regiune comparativ cu Regiunea Vest, reflectată, de altfel și în amplitudinea de creștere a ratei sărăciei relative: doar 1,1 puncte procentuale în plus în Regiunea Nord-Vest față de un plus de 2,9 puncte procentuale în Regiunea Vest.

O a doua concluzie se referă la regiunile cele mai sărace, respectiv Regiunea Nord-Est și Regiunea Sud-Est, care au înregistrat o evoluție divergentă din punct de vedere al deprivării materiale, în condițiile unei sărăcii relative stabile în intervalul 2009-2011. În regiunea Nord-Est, categoria de populație aflată în deprivare

materială severă (vezi tabelul nr. 5) și-a redus ponderea în populația regiunii, ceea ce înseamnă că deși sărăcia monetară (ilustrată de rata sărăciei relative) s-a menținut, condițiile de viață s-au îmbunătățit. În schimb, în Regiunea Sud-Est deprivarea materială severă s-a accentuat, ceea ce agravează starea de sărăcie. Și aceasta în condițiile în care ponderea populației care trăiește în gospodării cu grad redus de ocupare s-a redus. S-ar putea afirma că deși Regiunea Sud-Est se află statistic după Regiunea Nord-Est din punct de vedere al sărăciei și excluziunii sociale, complexitatea fenomenului este mai mare și în consecință starea de sărăcie este mai acut percepută de locuitorii acestei regiuni.

Tendențele regionale evidențiate relevă faptul că progresul în reducerea sărăciei nu numai că reprezintă un demers dificil și complex, dar și că este la fel de important și în zonele dezvoltate. Nivelul de dezvoltare nu reprezintă în sine o soluție pentru un grad redus de sărăcie, dacă dezvoltarea nu este echilibrată din punct de vedere social. Poate tocmai de aceea Strategia Europa 2020 pune accentul pe dimensiunea socială a dezvoltării. În acest context, este de subliniat preocuparea Comisiei Europene pentru consolidarea dimensiunii sociale a Uniunii Economice și Monetare, scop în care de curând au decis să consolideze monitorizarea la nivel european a evoluției ocupării forței de muncă și a situației sociale ca parte a supravegherii macroeconomice și să elaboreze un tablou de bord cu principalii indicatori sociali de ocupare a forței de muncă. De asemenea, s-au stabilit direcțiile pentru o coordonare mai bună a politicilor sociale și privind ocuparea forței de muncă în cadrul semestrului european. Se asigură astfel cadrul conceptual și metodologic pentru intensificarea politicilor de reducere a sărăciei și excluziunii sociale. Dar, așa cum arătam la începutul articolului, decisivă pentru un progres social durabil și semnificativ în România, va rămâne modernizarea structurală a economiei.

BIBLIOGRAFIE

1. Comisia Europeană (2013), Comunicare a Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – “*Consolidarea dimensiunii sociale a Uniunii Economice și Monetare*”
2. European Commission (2010), Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – “*The European Platform against Poverty and Social Exclusion: A European framework for social and territorial cohesion*”
3. Eurostat, winter 2013/2014 edition, *Basic figures on the EU*
4. Eurostat (2013), Eurostat regional yearbook
5. European Commission, Eurostat (2010), Macro determinants of individual income poverty in 93 regions of Europe

6. Eurostat (2013), Individual employment, household employment and risk of poverty in the EU
7. Institutul Național de Statistică (2012), Dimensiuni ale incluziunii sociale în România
8. Institutul Național de Statistică (2012), *Tendințe sociale*
9. Melina Antuofermo and Emilio DI Meglio, Eurostat (2012), 23% of EU citizens were at risk of poverty or social exclusion in 2010